

MAREK EDELMAN

Zestawienie bibliograficzne wykonane na podstawie
katalogu bibliotecznego INTEGRO PBW im. KEN w Warszawie

Bibliografia podmiotowa:

Publikacje zwarte

1. Edelman, Marek, Getto walczy : udział Bundu w obronie getta warszawskiego, Warszawa : C.K. Bund, 1945.
sygnatura: 0 116042 GC
2. Edelman, Marek, I była miłość w getcie, Wołowiec : Wydawnictwo Czarne, Wydanie IV zmienione, ISBN 9788381911702, 2021.
sygnatury: GRWYP 43800 (Filia w Grodzisku Mazowieckim)
ZYWYP 43136 (Filia w Żyrardowie)
3. Edelman, Marek, Nieznane zapiski o getcie warszawskim, Wydawca: Warszawa : Instytut Studiów Politycznych Polskiej Akademii Nauk : Zeszyty Literackie, ISBN 9788364091919, 2017.
sygnatury: GCWYP 179340
BLWYP 27950 (Filia w Błoniu)
ZYWYP 38119 (Filia w Żyrardowie)
4. Edelman, Marek, Strażnik : Marek Edelman opowiada, Kraków : Społeczny Instytut Wydawniczy Znak, 1999, ISBN 8370069193.
5. Edelman, Marek, Zawiał serca : (z doświadczeń Oddziału Intensywnej Terapii), Łódź : Komitet Redakcyjny Posiedzeń Naukowych Oddziałów Kardiologicznych i Reanimacyjnych, 1979.
sygnatura: ZYWYP 11416 (Filia w Żyrardowie)

Publikacje ciągłe

1. Edelman, Marek, Antek i Celina, *Zeszyty Literackie*, 2007, nr 1, s. 114-116, ISSN 0031-0514.

2. Edelman, Marek, Bóg jest dobry dla słabych : z doktorem Markiem Edelmanem rozmawia Bogdan Białek, *Charaktery*, 2005, nr 1, s. 63-65, ISSN 1427-695X.
3. Edelman, Marek, Miłość w getcie, *Zeszyty Literackie*, 2008, nr 2, s. 5-10, ISSN 0031-0514.

Bibliografia przedmiotowa:

Publikacje zwarte

1. Bereś, Witold, Burnetko, Krzysztof, Edelman : życie : do końca, Wydawca: Warszawa : Agora, ISBN 9788326829307, 2019.
sygnatura: GRWYP 43344 (Filia w Grodzisku Mazowieckim)
2. Bereś, Witold, Burnetko, Krzysztof, Marek Edelman : życie. Po prostu, Warszawa : Świat Książki - Bertelsmann Media, 2008.
3. Krall Hanna, Zdążyć przed Panem Bogiem, Kraków : Wydawnictwo a5, [ca 2011], ISBN 978-83-61298-27-4.
sygnatury: GCWYP 73148; GCWYP 72464; GCWYP 71227
ZYWYP 32699 (Filia w Żyrardowie)
NDWYP 25450 (Filia w Nowym Dworze Mazowieckim)
GRWYP 34069 (Filia w Grodzisku Mazowieckim)

Publikacje ciągłe

1. Bartoszewski, Władysław, Zналиśmy się od zawsze, *Polityka*, 2012, nr 8, s. 54-57, ISSN 0032-3500.
2. Bereś, Witold, Burnetko, Krzysztof, To jest ojczyzna, *Polityka*, 2008, nr 14, s. 74-76, ISSN 0032-3500.
3. Białek, Bogdan, Stoję tu samotny, stoję tu z przypadku... : (wspomnienie o lekarzu Marku Edelmanie), *Charaktery*, 2009, nr 11, s. 104-105, ISSN 1427-695X.
4. Boniecki, Adam Edward, Strażnik : pożegnanie Marka Edelmana, *Tygodnik Powszechny*, 2009, nr 41, s. 4-5, ISSN 0041-4808.
5. Bukalska, Patrycja, 90 lat Marka Edelmana, *Tygodnik Powszechny*, 2009, nr 41, s. 5-6, 9, ISSN 0041-4808.
6. Burnetko Krzysztof, Wspomnienie. Marek Edelman (1919-2009), *Polityka*, 2009, nr 41, s. 104, ISSN 0032-3500.

7. Burnetko, Krzysztof, Marek Edelman (1919-2009) : wspomnienie, *Polityka*, 2009, nr 41, s. 104, ISSN 0032-3500.
8. Grupińska, Anka, Boniecki, Adam Edward, Bohater wybrany, *Tygodnik Powszechny*. - 2006, nr 12, s. 6, ISSN 0041-4808.
9. Kloch, Zbigniew, Edelman: opowiadanie, dyskurs świadomości i konflikt, *Pamiętnik Literacki*, R. 104, z. 2 (2013), s. 107-116, ISSN 0031-0514.
10. Kuroń, Jacek, Definicja Żyda : pożegnanie Marka Edelmana, *Tygodnik Powszechny*, 2009, nr 41, s. 6-7, ISSN 0041-4808.
11. Litka, Piotr, Lorek, Zdzisław, Akcja "G" : powstanie w getcie. 75 lat, *Tygodnik Powszechny*, 2018, nr 17, s. 58-59, ISSN 0041-4808.
12. Sawicka, Paula, Białek, Bogdan, Doktor w gruncie rzeczy nieśmiały..., (wywiad), *Charaktery*, R. 14, nr 7 (2010), s. 106-107, ISSN 1427-695X.
13. Śmiałowski Piotr, Trzeba było mieć przy sobie drugiego człowieka, *Kino*, 2019, nr 8, s. 42-45 ISSN 0023-1673.
14. Toruńczyk, Barbara, Marek Edelman : (1919-2009), *Zeszyty Literackie*. - R. 27, nr 4 (2009), s. 123-134, ISSN 0751-0357.

NOTKA BIOGRAFICZNA

Marek Edelman (19??-2009)

ostatni z przywódców powstania w getcie warszawskim – w 80 rocznicę wybuchu powstania.

Ważniejsze wydarzenia z życia Marka Edelmana:

Nie wiadomo, jaka jest jego data urodzenia: funkcjonują dwie umowne daty oraz umowne miejsca urodzenia – albo 1 stycznia 1919r. w Homli, albo 1 stycznia 1922 r. w Warszawie

W biografii Marka Edelmana przed wybuchem powstania w getcie warszawskim właściwie nie ma aktów heroizmu. Można by napisać, że życie płynie mu spokojnie. Ważnym wydarzeniem w jego życiu jest śmierć matki w 1934 roku, bo mały Edelman zostaje sierotą.

Musi jakoś na siebie zarabiać. Pomoc uzyskuje od lewicowego, antysyjonistycznego Bundu, w którym działała jego matka.

Kolejną ważną datą jest 1 września 1939 r. – obudziły go syreny zwiastujące nalot. Zgłosił się do punktu mobilizacyjnego, ale nikogo tam nie zastał. Przybity długo wracał do domu.

1 grudnia 1939 roku Hitlerowcy ogłaszają, że Żydzi powyżej 12 roku życia muszą nosić opaski z Gwiazdą Dawida, a 16 listopada 1940 r. posuwają się krok dalej – zamykają tzw. dzielnicę żydowską. Na niewielkim obszarze stłoczono 400 000 osób. Marek Edelman jest gońcem w szpitalu dziecięcym, więc może opuszczać zamkniętą strefę. Jednocześnie działa w podziemnym Bundzie, więc dzięki przepustce na „aryjską stronę” łatwiej mu przenosić konspiracyjne wiadomości i gazetki.

22 lipca 1942 r. w getcie zaczyna się tzw. Große Aktion [grose akcjon] „Wielka Akcja” – codziennie z Umschlagplatzu [umszlagplacu] wyjeżdżają transporty do obozu zagłady w Treblince. Marek Edelman krążył wokół Umschlagplatzu próbując kogoś uratować. Po latach w wywiadzie z Hanną Krall powie: „Mogłem zostawić dwie, trzy osoby dziennie, a na Umschlagplatz spędzono tysiące”.

15 października 1942 r. powstaje Żydowska Organizacja Bojowa, której współzałożycielem jest Edelman.

19 kwietnia 1943 r. wybucha powstanie w getcie warszawskim. Na terenie „dzielnicy żydowskiej” znajduje się już tylko kilkadziesiąt tysięcy osób. Powstańców jest kilkuset, słabo uzbrojonych. Opór stawiają m.in. w umocnionych zawczasu piwnicach, połączonych przejściami. Do końca wojny Edelman walczy w Żydowskich Oddziałach Bojowych.

Po wojnie (1945 r.) zamieszkuje w Łodzi. Podejmuje się studiów medycznych, które kończy w 1951 r. Z czasem stanie się wybitnym kardiologiem.

W marcu 1968 r. nie omijają Marka Edelmana nastroje antysemityczne. Portier ze szpitala, w którym Edelman pracował, nie chce go wypuścić. Sprawę trzeba załagodzić na wyższych szczeblach, żeby w świecie Polska nie została uznana za kraj antysemityczny.

W latach 1976 – 1984 działa w „Solidarności” i walczy o sprawiedliwość społeczną

(w 1989 r. zasiada przy Okrągłym Stole, negocjując reformę służby zdrowia). W latach 1988-1989 jest przewodniczącym Komisji ds. Mniejszości Narodowych w ramach Komitetu Obywatelskiego przy Lechu Wałęsie, natomiast Aleksander Kwaśniewski w 1998 r. odznacza go Orderem Orła Białego. Spośród orderów i odznaczeń Marek Edelman otrzymuje także komandorię Legii Honorowej oraz Medal św. Jerzego.

2 października 2009 roku Marek Edelman umiera.

(źródło: Tygodnik Powszechny, 2009, nr 41, s. 5-9)

Żonkile a Marek Edelman i powstanie w getcie warszawskim

Z postacią Marka Edelmana oraz powstaniem w getcie warszawskim wiąże się żonkil. Kwiat ten został symbolem pamięci o bohaterkach i bohaterach powstania w getcie.

Marek Edelman w każdą rocznicę powstania w getcie warszawskim dostawał żonkile od anonimowej osoby. Sam również co roku 19 kwietnia składał pod pomnikiem Bohaterów Getta bukiet żółtych kwiatów — często były to właśnie żonkile.

Opracował

Dariusz Bruzgo

Wydział Informacyjno-Bibliograficzny